

การศึกษาสมรรถนะของข้าราชการครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3
A Study Capacities of Teachers in Schools, Ubon Ratchathani Primary
Educational Service Area office 3

วารุณี ผลเพิ่มพูล* และ ชูชีพ ประทุมเวียง**

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์คือ 1) เพื่อศึกษาสมรรถนะของข้าราชการครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 2) เพื่อศึกษาตัวแปรภูมิหลังที่สามารถจำแนกครูที่มีสมรรถนะหลักต่างกัน และ 3) เพื่อศึกษาเชิงลึกในกลุ่มข้าราชการครูที่มีสมรรถนะหลักสูง กลุ่มตัวอย่างเป็นข้าราชการครู ภาคเรียนที่ 2 ประจำปีการศึกษา 2553 จำนวน 600 คน ได้มาจากการสุ่มแบบแบ่งชั้น เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบตรวจสอบการปฏิบัติงานตามสมรรถนะหลักของครูและแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์สถิติขั้นพื้นฐานด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป วิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน และองค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่สองด้วยโปรแกรม Mplus และวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติกด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป

ผลการวิจัยพบว่า

1. สมรรถนะของข้าราชการครูมีทั้งหมด 7 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ 2) ด้านการบริการที่ดี 3) ด้านการพัฒนาตนเอง 4) ด้านการทำงานเป็นทีม 5) ด้านการออกแบบการเรียนรู้ 6) ด้านการพัฒนาผู้เรียน และ 7) ด้านการบริหารจัดการชั้นเรียน พบว่าสมรรถนะด้านการพัฒนาผู้เรียนมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือด้านการบริหารจัดการชั้นเรียน และสมรรถนะด้านการออกแบบการเรียนรู้ตามลำดับ โดยภาพรวมพบว่า ข้าราชการครูมีการปฏิบัติงานตามสมรรถนะอยู่ในระดับมาก สมรรถนะทั้ง 7 ด้าน มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญ คู่ที่มีความสัมพันธ์กันสูงสุดคือด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์กับด้านการพัฒนาตนเอง

2. ผลการวิเคราะห์ตัวแปรภูมิหลังที่สามารถจำแนกสมรรถนะต่างกัน พบว่า ประสิทธิภาพในการทำงานส่งผลต่อการปฏิบัติงานตามสมรรถนะหลักของครูอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สมการทำนายกลุ่มที่มีสมรรถนะหลักสูงได้ร้อยละ 93.4 และสามารถทำนายกลุ่มที่มีสมรรถนะหลักต่ำได้ร้อยละ 6.8 ในภาพรวมตัวแบบจำแนกได้ถูกต้องร้อยละ 59.7

3. ผลการศึกษาเชิงลึกในกลุ่มข้าราชการครูที่มีสมรรถนะหลักสูง สรุปได้ว่า ข้าราชการครูที่มีสมรรถนะสูงเป็นผู้ที่ปฏิบัติงานโดยคำนึงถึงเป้าหมาย พัฒนาตัวเองอย่างต่อเนื่อง ได้รับขวัญกำลังใจ เรียนรู้เทคนิคการสอนที่ใหม่ ๆ ให้กำลังใจซึ่งกันและกัน ปฏิบัติตนต่อผู้อื่นด้วยความยุติธรรม วิเคราะห์หลักสูตรสู่แผนการจัดการเรียนรู้ จัดทำนวัตกรรมตามแผนการจัดการเรียนรู้ รู้จักผู้เรียนเป็นรายบุคคล

คำสำคัญ สมรรถนะ, ข้าราชการครู, การวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติกส์

*ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิจัยและประเมินผลการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

**ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี : ประธานกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ABSTRACT

The research aimed to study 1) the Capacities of the teachers under in the schools under Ubon Ratchathani Primary Educational Service Area Office 3, 2) background variable to distinguish the teachers' Capacities and 3) to undertake an in-depth study of the teachers with high Capacities. The samples in the study were 600 teachers in the second semester of the school year 2010, derived by a stratified random sampling. The research instruments were the performance evaluating form and the interview form. Data analysis was carried out by a computer program. Confirmative elements were analyzed by Mplus.

The research findings were as follows:

1. The teacher's Capacities consisted of seven components: 1) achievement orientation, 2) good service, 3) self-development, 4) team work, 5) learning design, 6) learner development and 7) classroom management. It was found that the Capacities for the learner development averaged the highest. Secondary were the classroom management and learning design. Considering the individual aspects, it was found that the teachers scored the Capacities for the performance at the high level. Regarding Capacities relation in seven aspects, it was found that all variables were significantly related. The highly related pair was the achievement orientation and self-development while the least related pair was good service and learner development.

2. As for the analysis of the background variables to differentiate the Capacities, it was found that the working experiences affected the performance of the teachers with a statistical significance. An equation could predict a group with high Capacities by 93.4%. It could predict a group with a low Capacities by 6.8%.

3. Regarding the in-depth interview results, it was found that the teachers of high Capacities could perform according to their key capacities. They were able to continuously develop themselves, learned new techniques and treated others in a fair manner. They were able to analyze a curriculum and organize an innovation according to the lesson plan.

Keyword : capacities, teachers, (Logistic regression analysis)

บทนำ

ภายใต้กระแสแห่งการปฏิรูประบบราชการและการปฏิรูปการศึกษาที่ผลักดันให้องค์กรต้องปรับเปลี่ยนบทบาทของงานให้เป็นไปตามบริบทใหม่ที่ต้องสอดคล้องกับบริบทของการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน โดยคนเป็นทรัพยากรที่ทรงคุณค่าในองค์กร เพราะเป็นรากฐานในการผลิตนวัตกรรมขององค์กร การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ไม่ได้จำกัดเฉพาะภาคธุรกิจ แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบข้าราชการไทยในปี 2546 – 2550 กำหนดไว้ชัดเจนว่า หน่วยงานราชการต้องพัฒนาสมรรถนะบุคลากร (Competency – based Approach) นโยบายดังกล่าวส่งผลให้ภาครัฐต้องปรับตัวอย่างสูง เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการดำเนินการและทำให้มีการเปลี่ยนแปลงด้านการพัฒนาศักยภาพข้าราชการในภาครัฐ โดยนำแนวคิดสมรรถนะมาปรับใช้ในกระบวนการบริหารงานบุคคลของภาครัฐด้วย (ศุภชัย ยาวะประภา 2548 : 53) และจากแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบข้าราชการไทยในปี 2551 – 2555 ได้

มุ่งเน้นปรับปรุงขีดสมรรถนะของทรัพยากรบุคคลภาครัฐ ให้สามารถเพิ่มผลผลิตภาพ และพัฒนาขีดความสามารถให้มีความเป็นมืออาชีพ โดยกำหนดให้ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐทุกระดับมีหน้าที่ในการพัฒนาตนเองตามขีดสมรรถนะที่กำหนดไว้ โดยจัดให้มีระบบการเรียนรู้และพัฒนาแบบใหม่ มุ่งเน้นการเรียนรู้จากประสบการณ์จริงและกรณีศึกษา มากกว่าการบรรยายในชั้นเรียน และพยายามปรับให้ตรงตามความต้องการของแต่ละบุคคลมากขึ้น รวมถึงการจัดให้มีระบบการให้คำแนะนำ (Coaching) / ระบบพี่เลี้ยง (Mentoring) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน การจัดทำคู่มือการทำงานเพื่อสามารถปฏิบัติงานราชการได้อย่างมีคุณภาพมาตรฐาน รวมทั้งจัดให้มีการเตรียมแผนสร้างบุคลากรทดแทน (Succession Plan) ในหน่วยงานราชการ และปรับปรุงระบบการประเมินผลบุคคลในวงราชการให้เกิดความโปร่งใสเป็นที่ยอมรับ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบข้าราชการไทย ปี 2551-2555 : 36)

กระทรวงศึกษาธิการได้ดำเนินการภายใต้โครงการไทยเข้มแข็งในเรื่องการยกระดับคุณภาพครูทั้งระบบ : กิจกรรมจัดระบบพัฒนาครูเชิงคุณภาพเพื่อพัฒนาครูรายบุคคล มีการประเมินสมรรถนะครูรายบุคคล มีการประเมินสมรรถนะในการปฏิบัติงานของครูระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2553 : 1) การประเมินสมรรถนะครูรายบุคคล เป็นส่วนหนึ่งของโครงการยกระดับคุณภาพครูทั้งระบบ (Upgrading Teacher Qualification Through The Whole System: UTQ) โดยความเชื่อของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ว่า ระบบบริหารงานบุคคลที่มีประสิทธิภาพจำเป็นต้องมีฐานข้อมูลเพื่อการบริหารอย่างเพียงพอตอบสนองต่อการตัดสินใจ และกำหนดนโยบายโดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องมีฐานข้อมูลหลักของครูเชิงลึกเป็นรายบุคคลอย่างสมบูรณ์เป็นปัจจุบัน เพื่อเป็นข้อมูลในเชิงบริหารทรัพยากรบุคคลทั้งระบบได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีฐานข้อมูลหลักที่เป็นเครื่องมือในการบริหารงานบุคคลในระดับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา เพื่อสร้างครูที่มีคุณภาพตามนโยบายของรัฐบาลในการที่จะพัฒนาครู เป็นครูดี มีคุณธรรม และมีวิทยฐานะสูงขึ้น (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2553 : 1)

ผลการประเมินคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามโครงการประเมินคุณภาพผู้เรียน ปีการศึกษา 2553 ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 พบว่าคุณภาพการสอนของครูอยู่ในระดับปรับปรุง ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานีเขต 3 : 2553) แสดงว่าครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 มีปัญหาด้านการปฏิบัติงานตามสมรรถนะของครูซึ่งสะท้อนถึงคุณภาพการสอนของครู

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาสมรรถนะหลักของครูว่ามีตัวแปรใดบ้างที่สามารถจำแนกครูที่มีสมรรถนะหลักสูงและต่ำได้ เพื่อนำผลที่ได้จากการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงการประเมินและพัฒนาข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ และส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสมรรถนะหลักของข้าราชการครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3
2. เพื่อศึกษาตัวแปรภูมิหลังที่สามารถจำแนกครูที่มีสมรรถนะหลักต่างกัน
3. เพื่อศึกษาเชิงลึกในกลุ่มข้าราชการครูที่มีสมรรถนะหลักสูง

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ข้าราชการครูที่ปฏิบัติการสอน ในโรงเรียนที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2553 จำนวน 1,327 คน

2. ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรอิสระประกอบด้วยตัวแปรภูมิหลัง 5 ตัวแปร ดังนี้ เพศ, วุฒิการศึกษา, ระดับตำแหน่ง, ประสบการณ์การทำงาน, ขนาดโรงเรียน

ตัวแปรตาม คือ สมรรถนะของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มีจำนวน 2 ชุด ประกอบด้วย

3.1 แบบตรวจสอบการปฏิบัติงานตามสมรรถนะหลักของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3

3.2 แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เป็นการสัมภาษณ์กับข้าราชการครู จำนวน 5 คน ที่มีสมรรถนะสูงตามเกณฑ์แบ่งกลุ่มสูง คือได้คะแนนสูงกว่าคะแนนเฉลี่ย 3.00 ขึ้นไป

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ตัวอย่าง คือ ข้าราชการครูข้าราชการครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 จำนวน 600 ได้โดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น 3 ขั้นตอน โดยมีอำเภอในสังกัดเป็นหน่วยสุ่มขั้นที่ 1 ขนาดโรงเรียนเป็นหน่วยการสุ่มขั้นที่ 2 และระดับตำแหน่งเป็นหน่วยสุ่มขั้นที่ 3

2. ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสมรรถนะหลักของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา กำหนดนิยามเชิงปฏิบัติการของสมรรถนะของข้าราชการครู เขียนข้อคำถามตามนิยามเชิงปฏิบัติการ จำนวน 75 ข้อ นำข้อคำถามไปให้ประธานและกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบปรับปรุงแก้ไขเสร็จแล้วนำข้อคำถามภายหลังจากปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา ไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน พิจารณาข้อความเพื่อดูความเหมาะสมด้านการใช้ภาษาและตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา โดยการหาดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับประเด็นคำถาม ซึ่งได้ค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามที่มีค่าระหว่าง .60–1.00 จึงปรับปรุงข้อความตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ นำแบบสอบถามทั้งหมดที่ปรับปรุงเรียบร้อยแล้วไปทดลองกับกลุ่มที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมายจำนวน 50 คน นำข้อมูลที่ตรวจเรียบร้อยแล้วทั้งหมดมาวิเคราะห์คำถามเป็นรายข้อเพื่อหาค่าอำนาจจำแนก (r) โดยคำนวณค่าสหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม คัดเลือกรายข้อที่มีค่าระหว่าง 0.20–0.80 แล้วจึงนำข้อคำถามที่คัดเลือกแล้ว จำนวน 75 ข้อ มาหาค่าความเชื่อถือได้โดยใช้สูตร Coefficient Alpha ของ Cronbach โดยมีค่าความเชื่อถือได้ทั้งฉบับเท่ากับ .96 และการตรวจสอบความตรงด้านโครงสร้าง (Construct Validity) โดยการตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างโครงสร้างองค์ประกอบของสมรรถนะข้าราชการครูกับข้อมูลเชิงประจักษ์ด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน 2 ระดับ (Second-Order Confirmatory Factor Analysis) ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป Mplus

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยนำหนังสือราชการไปให้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนที่มีครูเป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูล จากนั้นจึงนำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างตามที่นัดไว้ล่วงหน้าด้วยตนเอง หลังจากวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามแล้วจึงสุ่มครูที่มีคะแนนสมรรถนะสูง จำนวน 5 คน เพื่อสัมภาษณ์เชิงลึก โดยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างเดือนพฤศจิกายนถึงธันวาคม 2555

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์คุณภาพของแบบตรวจสอบการปฏิบัติงานตามสมรรถนะ โดย หาค่าความสอดคล้องของข้อคำถาม หาค่าอำนาจจำแนก หาค่าความเชื่อมั่น วิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis : CFA) และวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสอง (Second Order Confirmatory Factor Analysis) จากข้อมูลในส่วนของการประเมินสมรรถนะที่ได้ปฏิบัติจริงจากครูที่ประเมินตนเอง เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์

2. วิเคราะห์ตัวแปรที่สามารถจำแนกระหว่างกลุ่มครูที่มีสมรรถนะแตกต่างกันโดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติกส์ (Logistic Regression Analysis) ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ผู้วิจัยได้คัดเลือกจากค่าเฉลี่ยคือ หากมีคะแนนสูงกว่าค่าเฉลี่ยจัดอยู่ในกลุ่มสูง และต่ำกว่าค่าเฉลี่ยจัดอยู่ในกลุ่มต่ำ โดยแบ่งครูออกเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้ ค่าคะแนนเฉลี่ย 3.00 – 5.00 อยู่ในกลุ่มมีสมรรถนะสูง ค่าคะแนนเฉลี่ย 1.00 – 2.99 อยู่ในกลุ่มมีสมรรถนะต่ำ

3. การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยการวิเคราะห์เนื้อหา

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสมรรถนะของข้าราชการครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 พบว่าสมรรถนะครูมี 7 องค์ประกอบ 1) ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ 2) ด้านการบริการที่ดี 3) ด้านการพัฒนาตนเอง 4) ด้านการทำงานเป็นทีม 5) ด้านการออกแบบการเรียนรู้ 6) ด้านการพัฒนาผู้เรียน และ 7) ด้านการบริหารจัดการชั้นเรียน โดยมีค่าเฉลี่ยในระดับมากทุกด้าน และเมื่อพิจารณาภาพรวม พบว่า ข้าราชการครูให้คะแนนการปฏิบัติงานตามสมรรถนะตามการรับรู้ของตนเองอยู่ในระดับมาก การพิจารณาความสัมพันธ์ของสมรรถนะทั้ง 7 ด้าน พบว่า มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์กับด้านการพัฒนาตนเอง มีความสัมพันธ์สูงสุด ขณะที่ด้านการบริการที่ดีกับด้านการพัฒนาผู้เรียนมีความสัมพันธ์ต่ำที่สุด

2. ผลการวิเคราะห์จำแนกตัวแปรภูมิหลังของครู พบว่า ประสบการณ์ในการทำงานสามารถจำแนกการปฏิบัติงานตามสมรรถนะหลักของครูได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ขณะที่ เพศ ระดับตำแหน่ง วุฒิการศึกษา ขนาดโรงเรียน และระดับการศึกษา ไม่สามารถจำแนกการปฏิบัติงานตามสมรรถนะของข้าราชการครูได้ สมการทำนายกลุ่มที่มีสมรรถนะสูงได้ร้อยละ 93.4 และสามารถทำนายกลุ่มที่มีสมรรถนะต่ำได้ร้อยละ 6.8 ในภาพรวมตัวแบบนี้จำแนกได้ถูกต้องร้อยละ 59.7

3. ผลการสัมภาษณ์เชิงลึกข้าราชการครูที่มีสมรรถนะสูง จำนวน 5 ราย สรุปได้ว่า ข้าราชการครูที่มีสมรรถนะสูงเป็นผู้ที่ปฏิบัติงานตามสมรรถนะของครูโดยคำนึงถึงเป้าหมาย พัฒนาตัวเองอย่างต่อเนื่อง ได้รับขวัญกำลังใจ เรียนรู้เทคนิคการสอนที่ใหม่ ๆ ให้กำลังใจซึ่งกันและกัน ปฏิบัติตนต่อผู้อื่นด้วยความยุติธรรม วิเคราะห์หลักสูตรสู่แผนการจัดการเรียนรู้ จัดทำนวัตกรรมตามแผนการจัดการเรียนรู้ รู้จักผู้เรียนเป็นรายบุคคล

อภิปรายผล

1. ผลการศึกษาสมรรถนะของข้าราชการครู พบว่ามี 7 องค์ประกอบ คือ ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ ด้านการบริการที่ดี ด้านการพัฒนาตนเอง ด้านการทำงานเป็นทีม ด้านการออกแบบการเรียนรู้ ด้านการพัฒนาผู้เรียน และด้านการบริหารจัดการชั้นเรียน สอดคล้องกับหลักเกณฑ์และวิธีการให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษามีวิทยฐานะและเลื่อนวิทยฐานะ ของสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

1.1 ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ คือ ความมุ่งมั่นในการปฏิบัติงานในหน้าที่ให้มีคุณภาพ ถูกต้อง ครบถ้วนสมบูรณ์ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ โดยมีการวางแผน กำหนดเป้าหมาย ติดตามประเมินผลการปฏิบัติงาน และปรับปรุงพัฒนาประสิทธิภาพและผลงานอย่างต่อเนื่อง มีตัวบ่งชี้ ประกอบด้วย ความสามารถในการวางแผน การกำหนดเป้าหมาย การวิเคราะห์ สังเคราะห์ภารกิจงานซึ่งผลการวิจัย พบว่า ครูกำหนดแผนการปฏิบัติงานอย่างเป็นขั้นตอน วางแผนการสอนอย่างเหมาะสมสำหรับผู้เรียน อีกทั้งแสวงหาวิธีสร้างสื่อต่าง ๆ ที่หลากหลาย เพื่อให้เหมาะสมกับผู้เรียนและพัฒนาการสอนอย่างมุ่งมั่น กระตือรือร้นเสียสละเวลาส่วนตัวในการพัฒนาการเรียนการสอน ซึ่งมีความสอดคล้อง วาสนา แสงงาม (2552 : 122) ได้ศึกษาสมรรถนะการสอนที่สัมพันธ์กับประสิทธิภาพการสอนของครูคณิตศาสตร์ ช่วงชั้นที่ 3 – 4 ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า สมรรถนะการสอนของครูคณิตศาสตร์มีองค์ประกอบตัวบ่งชี้สำคัญ 5 ด้าน คือ ด้านความรู้ที่นำมาจัดการสอน ด้านบุคลิกภาพและความเป็นผู้นำทางวิชาการ ด้านเจตคติ ด้านการวัดผลและประเมินผล และ ด้านความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน ซึ่งเมื่อพิจารณาองค์ประกอบตัวบ่งชี้แต่ละด้านแล้วเห็นว่าเป็นสิ่งสำคัญมากสำหรับการสอนคณิตศาสตร์ในระดับช่วงชั้นที่ 3-4 ที่จะช่วยส่งเสริมให้ครูคณิตศาสตร์ ปฏิบัติการสอนได้อย่างมีผลงานโดดเด่น และสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น และยังสอดคล้องกับ ชูลีพร ใช้ปัญญา (2550 : 54) ได้ศึกษาสมรรถนะของครูสุศึกษาที่สอนระดับประถมศึกษาโรงเรียนประถมศึกษาในกรุงเทพมหานคร พบว่าครูสุศึกษาที่สอนระดับประถมศึกษาโรงเรียนประถมศึกษาในกรุงเทพมหานคร มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถนะของครูสุศึกษาที่สอนระดับประถมศึกษาโรงเรียนประถมศึกษาในกรุงเทพมหานคร ในสมรรถนะด้านต่าง ๆ 4 ด้าน ซึ่งประกอบไปด้วย สมรรถนะด้านความประพฤติ วินัย คุณธรรมจริยธรรม จรรยาบรรณและจิตวิญญาณ สมรรถนะด้านการสั่งสมความเชี่ยวชาญในงานอาชีพ สมรรถนะด้านมุ่งผลสัมฤทธิ์ และสมรรถนะด้านบริการที่ดีในระดับดี

1.2 ด้านการบริการที่ดี การบริการที่ดีเป็นความตั้งใจและความเต็มใจในการให้บริการ และการปรับปรุงระบบบริการให้มีประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่อง เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการ มีตัวบ่งชี้ ประกอบด้วย ความตั้งใจและเต็มใจในการให้บริการ การปรับปรุงระบบบริการให้มีประสิทธิภาพ ผลการวิจัย พบว่า ให้บริการอย่างรวดเร็ว ทันใจ ไม่ล่าช้า ให้ความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาศักยภาพและสมรรถภาพของผู้เรียน มีการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา ได้รับคำชมเชยด้านการเอาใจใส่ต่อนักเรียนจากผู้ปกครอง ซึ่งสอดคล้องกับชูลีพร ใช้ปัญญา (2550 : 54) ได้ศึกษาสมรรถนะของครูสุศึกษาที่สอนระดับประถมศึกษาโรงเรียนประถมศึกษาในกรุงเทพมหานคร พบว่าครูสุศึกษาที่สอนระดับประถมศึกษาโรงเรียนประถมศึกษาในกรุงเทพมหานคร มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถนะของครูสุศึกษาที่สอนระดับประถมศึกษาโรงเรียนประถมศึกษาในกรุงเทพมหานคร ในสมรรถนะด้านต่าง ๆ 4 ด้าน ซึ่งประกอบไปด้วย สมรรถนะด้านความประพฤติ วินัย คุณธรรมจริยธรรม จรรยาบรรณและจิตวิญญาณ สมรรถนะด้านการสั่งสมความเชี่ยวชาญในงานอาชีพ สมรรถนะด้านมุ่งผลสัมฤทธิ์ และสมรรถนะด้านบริการที่ดีในระดับดี และมณฑาทิพย์ สุรินทร์อาภรณ์ (2549 : จ) ศึกษาเรื่อง “สมรรถนะของอาจารย์พยาบาล ในวิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข”พบว่า คณะณณณณณณณของประชากรที่ศึกษาโดยรวมและรายด้าน คือด้านการสอน ด้านการพัฒนาบุคลากรทางการพยาบาล ด้านการวิจัย ด้านการบริการทางวิชาการแก่สังคม และด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมอยู่ในระดับมาก

1.3 ด้านการพัฒนาตนเอง การพัฒนาตนเองเป็นการศึกษาค้นคว้า หาความรู้ ติดตามและแลกเปลี่ยนเรียนรู้องค์ความรู้ใหม่ๆ ทางวิชาการและวิชาชีพ มีการสร้างองค์ความรู้และนวัตกรรม เพื่อพัฒนาตนเอง และพัฒนา งาน มีตัวบ่งชี้ ประกอบด้วย การศึกษาค้นคว้าหาความรู้ ติดตามองค์ความรู้ใหม่ๆ ทางวิชาการและวิชาชีพ การสร้างองค์ความรู้และนวัตกรรมในการพัฒนาองค์กรและวิชาชีพ การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และสร้างเครือข่าย ผลการวิจัย พบว่า ครูศึกษาค้นคว้าหาความรู้ มุ่งมั่นและแสวงหาโอกาสพัฒนาตนเอง ด้วยวิธีการที่หลากหลายโดยเข้ารับการอบรม

เพื่อพัฒนาตนเองจากหน่วยงานต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง มีการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาตนเองทั้งในและนอกสถานศึกษาและนำความรู้ที่ได้จากการพัฒนาไปปรับใช้ในการทำงานเพื่อพัฒนาองค์กร ซึ่งมีความสอดคล้องกับรวิวรรณ เผ่ากัณหา (2548 : จ) ศึกษาเรื่อง สมรรถนะทางการบริหารของผู้บริหารระดับภาควิชา สาขาวิชาพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยของรัฐ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาองค์ประกอบสมรรถนะทางการบริหารและรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะทางการบริหารของผู้บริหารระดับภาควิชา สาขาวิชาพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยของรัฐ การวิจัยมี 3 ขั้นตอน คือ 1) การพัฒนารอบแนวคิดสมรรถนะ 2) การศึกษาองค์ประกอบสมรรถนะ 3) การสร้างรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะกลุ่มตัวอย่างได้แก่ ผู้บริหารและอาจารย์พยาบาล ผลการศึกษาพบว่า องค์ประกอบสมรรถนะทางการบริหารของผู้บริหารระดับภาควิชา สาขาวิชาพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยของรัฐประกอบด้วยสมรรถนะที่สำคัญ 10 ด้าน โดยสมรรถนะที่ต้องได้รับการพัฒนาดำดัดดั้น ได้แก่สมรรถนะด้านภาวะผู้นำ ด้านการพัฒนาอาจารย์ ด้านการพัฒนาวิชาชีพ ด้านบริหารการวิจัยและบริการ ด้านการบริหาร การสอน รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะทางการบริหารของผู้บริหารระดับภาควิชา สาขาวิชาพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยของรัฐควรประกอบด้วย 3 ยุทธศาสตร์สำคัญ คือยุทธศาสตร์เชิงนโยบาย ยุทธศาสตร์เชิงกระบวนการพัฒนา และยุทธศาสตร์เชิงผลลัพธ์ และสอดคล้องกับมณฑาทิพย์ สุรินทร์อาภรณ์ (2549 : จ) ศึกษาเรื่อง “สมรรถนะของอาจารย์พยาบาลในวิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข” ผลการศึกษาพบว่ากิจกรรมการพัฒนาสมรรถนะที่ถูกระบุจำนวนมากที่สุดมีดังนี้ ด้านการสอน ได้แก่ การได้รับโอกาสศึกษาต่อ ด้านการพัฒนาบุคลากรทางการพยาบาลได้แก่ การสนับสนุนค้นคว้าด้วยตนเองในเรื่องการให้ความรู้ด้านการวิจัย ได้แก่การจัดโครงการประชุมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการวิจัย ด้านการบริการทางวิชาการแก่สังคม ได้แก่การเป็นผู้จัดโครงการสนับสนุนการให้ความรู้แก่ชุมชนและสังคม และด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ได้แก่ การมีส่วนร่วมในชมรมอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีภายในหน่วยงาน ปัจจัยที่เอื้อต่อการพัฒนาสมรรถนะของอาจารย์พยาบาล ได้แก่ การมีประสบการณ์เหมาะสมตามเกณฑ์ที่ได้รับการพัฒนานโยบายและแผนของหน่วยงานด้านการพัฒนาบุคลากรทั้งระยะสั้นและระยะยาว การมีเครื่องคอมพิวเตอร์ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่ทันสมัยและการมีงบประมาณสนับสนุนการพัฒนาผลงานวิจัยเพียงพอในหน่วยงาน ส่วนปัจจัยที่เป็นอุปสรรคในการพัฒนาสมรรถนะ ได้แก่ วัสดุอยู่ในช่วงที่ไม่เหมาะสม นโยบายการพัฒนาบุคลากรที่ไม่ชัดเจน การมีเครื่องคอมพิวเตอร์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่ล้าสมัยและไม่สะดวกต่อการใช้ และความไม่พอเพียงของค่าตอบแทนที่ได้รับ

1.4 ด้านการทำงานเป็นทีม การทำงานเป็นทีมเป็นการให้ความร่วมมือ ช่วยเหลือ สนับสนุนเสริมแรงให้กำลังใจแก่เพื่อนร่วมงาน การปรับตัวเข้ากับผู้อื่นหรือทีมงาน แสดงบทบาทการเป็นผู้นำหรือผู้ตามได้อย่างเหมาะสมในการทำงานร่วมกับผู้อื่น เพื่อสร้างและดำรงสัมพันธภาพของสมาชิก ตลอดจนเพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย มีตัวบ่งชี้ ประกอบด้วย การให้ความร่วมมือ ช่วยเหลือและสนับสนุนเพื่อนร่วมงาน การเสริมแรงให้กำลังใจเพื่อนร่วมงาน การปรับตัวเข้ากับกลุ่มคนหรือสถานการณ์ที่หลากหลาย การเข้าไปมีส่วนร่วมกับผู้อื่นในการพัฒนาการจัดการศึกษาให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย ซึ่งผลการวิจัย พบว่า ครูปฏิบัติงานร่วมกับผู้บริหาร เพื่อนครู และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องอย่างเป็นกัลยาณมิตร รับฟังความคิดเห็นของเพื่อนร่วมงาน ให้เกียรติ ยกย่อง ชมเชย ให้กำลังใจแก่เพื่อนร่วมงานในโอกาสที่เหมาะสม ช่วยเหลือ สนับสนุน เพื่อนครูในการจัดการเรียนรู้อีกทั้งยังร่วมมือกันจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการที่มีความเหมาะสมกับผู้เรียนซึ่งมีความสอดคล้อง เชาวณี นาโควงศ์ (2551 : 102) ได้ศึกษาสมรรถนะการปฏิบัติงานของครูผู้สอนในโรงเรียนการศึกษาพิเศษ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า สมรรถนะการปฏิบัติงานด้านการทำงานเป็นทีมของครูผู้สอนในโรงเรียนการศึกษาพิเศษมีระดับสมรรถนะการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก และคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2549 : บทคัดย่อ) คุณลักษณะของครูผู้สอนที่พึงประสงค์ที่จำเป็นให้เกิดกับครูผู้สอนต่อการพัฒนาการทำงานเป็นทีมมี 4 ด้าน คือ ด้านความเข้าใจ

ในบทบาทอำนาจหน้าที่ที่รับผิดชอบด้านภาวะความเป็นผู้นำ ด้านการสื่อสารและความสัมพันธ์ภายในทีมงาน และด้านการมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาและการตัดสินใจ

1.5 ด้านการออกแบบการเรียนรู้ ออกแบบการเรียนรู้อย่างหลากหลายสอดคล้องกับวัย ความต้องการของผู้เรียน จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ปลูกฝัง/ส่งเสริมคุณลักษณะพึงประสงค์และสมรรถนะของผู้เรียน ใช้สื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีหลากหลายและเหมาะสมกับเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนรู้ มีตัวบ่งชี้ ประกอบด้วย ความรู้ ความสามารถในการออกแบบการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การใช้และพัฒนาสื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ซึ่งผลการวิจัย พบว่า ครูเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดกิจกรรมการเรียนการสอน ใช้หลักจิตวิทยาในการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้อย่างมีความสุข และพัฒนาเต็มศักยภาพ ใช้สื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีหลากหลายและเหมาะสมกับเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนรู้ วัดและประเมินผล ผู้เรียนตามสภาพจริง และได้นำผลการประเมินการเรียนรู้นี้มาใช้ในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ ซึ่งมีความสอดคล้อง กับ รัตนาภรณ์ มูรี (2550 : 77) ได้ศึกษาสมรรถนะในการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนหลักสูตรสอนภาษา โรงเรียนในเครือสารสาสน์ พบว่าครูผู้สอนหลักสูตรสองภาษาโรงเรียนในเครือสารสาสน์ มีสมรรถนะในการจัดการเรียนรู้ทุกด้านอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการจัดทำแผนการเรียนรู้ ด้านการออกแบบการเรียนรู้ ด้านการเลือกใช้ พัฒนาและสร้างสื่อการเรียนรู้ และด้านการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ ตามลำดับ และยังสอดคล้องกับ มณฑาทิพย์ สุรินทร์อาภรณ์ (2549 : จ) ศึกษาเรื่อง “สมรรถนะของอาจารย์พยาบาล ในวิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข” พบว่าคะแนนเฉลี่ยสมรรถนะของประชากรที่ศึกษาโดยรวมและรายด้าน คือด้านการสอน ด้านการพัฒนาบุคลากรทางการพยาบาล ด้านการวิจัย ด้านการบริการทางวิชาการแก่สังคม และด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมอยู่ในระดับมาก

1.6 ด้านการพัฒนาผู้เรียน การพัฒนาผู้เรียนเป็นความสามารถในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม การพัฒนาทักษะชีวิต สุขภาพกาย และสุขภาพจิต ความเป็นประชาธิปไตย ความภูมิใจในความเป็นไทย การจัดระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ มีตัวบ่งชี้ประกอบด้วย การปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมให้แก่ผู้เรียน การพัฒนาทักษะชีวิต และสุขภาพกาย และสุขภาพจิตผู้เรียน การปลูกฝังความเป็นประชาธิปไตย ความภูมิใจในความเป็นไทยให้กับผู้เรียน การจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ซึ่งผลการวิจัย พบว่า ครูส่งเสริมสอดแทรกความภาคภูมิใจในความเป็นไทย ประชาธิปไตย คุณธรรมจริยธรรมโดยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งมีความสอดคล้องกับจริยา ฉายศรี (2550 : ค) ได้ศึกษาการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศระดับประถมศึกษา จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่า ครูผู้สอนวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศระดับประถมศึกษา จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีการจัดการเรียนรู้โดยรวมและรายด้านในระดับมาก และ วิญญูพัฒน์ อยู่ในศีล (2546 : จ) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรเทคโนโลยีสารสนเทศของโรงเรียนมัธยมศึกษาในโครงการเทคโนโลยีสารสนเทศตามพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเขตพื้นที่การศึกษา นครนายก ผลการวิจัยพบว่า ด้านการจัดการเรียนการสอน ครูผู้สอนจัดทำแผนการสอน โดยจัดทำโครงการสอนล่วงหน้า 1 ปี และจัดการเรียนการสอนล่วงหน้า 1 ภาคเรียน จัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยเน้นทักษะกระบวนการลงมือปฏิบัติ จัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร จัดสอนซ่อมเสริม พัฒนาและใช้สื่อการเรียนการสอน วัดและประเมินผลตามสภาพจริง

1.7 ด้านการบริหารจัดการชั้นเรียน การบริหารจัดการชั้นเรียนเป็นการจัดบรรยากาศการเรียนรู้ การจัดทำข้อมูลสารสนเทศและเอกสารประจำชั้นเรียน/ประจำวิชา การกำกับดูแลชั้นเรียนรายชั้น/รายวิชา เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้มีความสุข และความปลอดภัยของผู้เรียน มีตัวบ่งชี้ประกอบด้วย จัดบรรยากาศที่ส่งเสริมการเรียนรู้

ความสุขและความปลอดภัยของผู้เรียน จัดทำข้อมูลสารสนเทศและเอกสารประจำชั้นเรียน/ประจำวิชา กำกับดูแลชั้นเรียนรายชั้น/รายวิชาผลการวิจัย พบว่า ครูจัดสภาพแวดล้อมภายใน ภายนอกห้องเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ นำข้อมูลสารสนเทศไปใช้ในการพัฒนาผู้เรียนได้อย่างเต็มศักยภาพ ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการกำหนด กฎ กติกา ข้อตกลงในชั้นเรียน รวมทั้งพัฒนาให้นักเรียนมีระเบียบวินัย โดยใช้หลักจิตวิทยาในการปรับพฤติกรรม ซึ่งมีความสอดคล้องกับ จริยา ฉายศรี (2550 : ค) ได้ศึกษาการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศระดับประถมศึกษา จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่า ครูผู้สอนวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศระดับประถมศึกษา จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีการจัดการเรียนรู้โดยรวมและรายด้านในระดับมากและสอดคล้องกับ อภิญา เหมระ (2544 : ค) ได้ศึกษาเรื่อง การจัดการเรียนการสอนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของครูธุรกิจ สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 5 พบว่า การจัดการเรียนการสอนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของครูธุรกิจ ด้านการเรียนเตรียมการ ด้านการดำเนินการ ด้านการประเมินผล อยู่ในระดับมาก

2. ผลการศึกษาตัวแปรภูมิหลังที่สามารถจำแนกครูที่มีสมรรถนะต่างกัน

ผลการวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติกส์ พบว่า ประสบการณ์ในการทำงานเป็นตัวแปรที่สามารถจำแนกครูที่มีสมรรถนะต่างกัน ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่พบผลเช่นนี้อาจเป็นเพราะครูทุกคนต่างก็ได้รับการศึกษาจากสถาบันการศึกษาที่มีมาตรฐาน ประกอบกับแนวทางการพัฒนาคุณภาพครูตาม พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กำหนดมาตรฐาน จรรยาวิชาชีพครูไว้ และยังมีการกำหนดให้ครูต้องมีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพด้วย ซึ่งแสดงให้เห็นว่าครูทุกคนต่างก็ต้องมีมาตรฐานในการประกอบวิชาชีพครูทั้งสิ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ อมรนาถวรพงศ์ (2538 : ค) ได้ศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับการผลิตงานวิจัยของอาจารย์วิทยาลัยพยาบาลในเขตภาคเหนือ พบว่า ประสบการณ์ในการทำงานไม่สัมพันธ์กับผลผลิตงานวิจัยของอาจารย์พยาบาล นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของเดือนจิตต์ จิตต์อารี (2537, อ้างถึงใน เกสร ภูณานิคม 2549 : 139) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลให้คณาจารย์ในมหาวิทยาลัยทำการสอน บริหารวิชาการ วิจัยและบริการชุมชน พบว่า ผู้ที่มีผลงานวิชาการส่วนใหญ่มีประสบการณ์การทำงานมา 6 – 10 ปี และงานวิจัยของ กานต์สินี ปิติสุข (2550 : 83) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริการที่ดีของบุคลากรทางการศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร พบว่า แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ เจตคติต่อการทำงาน ความเชื่ออำนาจภายในตน ลักษณะการมุ่งอนาคต และความร่วมแรงร่วมใจ มีความสัมพันธ์กับการบริการที่ดี ของบุคลากรทางการศึกษารวมทั้งหมด กลุ่มที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่ำกว่า 15 ปี และตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่าครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานมานานจะมีเทคนิควิธีสอนที่หลากหลายกว่า มีความรู้ ความสามารถในการวางแผน การจัดการ และควบคุมพฤติกรรมของตนเป็นแนวทางที่เหมาะสมกว่าครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานน้อย

จากการวิเคราะห์จำแนก พบว่าตัวแปรที่ไม่ส่งผลในการจำแนกสมรรถนะหลักของครู ได้แก่ เพศ วุฒิการศึกษา ขนาดโรงเรียน และระดับการศึกษา ซึ่งในงานวิจัยเป็นการศึกษาการปฏิบัติงานตามสมรรถนะของข้าราชการครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 อาจเป็นเพราะครูทุกคนต่างก็ได้รับการศึกษาจากสถาบันการศึกษาที่มีมาตรฐาน ประกอบกับแนวทางการพัฒนาคุณภาพครูตาม พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กำหนดมาตรฐานจรรยาบรรณวิชาชีพครูไว้ เช่น มีการพัฒนาครูอย่างต่อเนื่องตามโครงการไทยเข้มแข็ง (SP2) และการพัฒนาครูได้ครอบคลุมทุกโรงเรียน เช่น การพัฒนาครูด้วยระบบ UTQ online อีกทั้งยังมีการกำหนดให้ครูต้องมีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพด้วย ซึ่งแสดงให้เห็นว่าครูทุกคนต่างก็ต้องมีมาตรฐานในการประกอบวิชาชีพครูทั้งสิ้น จึงทำให้ครูมีสมรรถนะหลักของครูไม่แตกต่างกัน

3. การศึกษาเชิงลึกในกลุ่มข้าราชการครูที่มีสมรรถนะสูง

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกข้าราชการครูที่มีสมรรถนะสูง จำนวน 5 คน พบว่า ข้าราชการครูมีแนวปฏิบัติงานตามสมรรถนะ ทั้ง 7 ด้าน ดังต่อไปนี้ 1) ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ครูต้องคำนึงถึงเป้าหมาย 2) ด้านการบริการที่ดี อาชีพครูเป็นอาชีพต้องมีใจรักในการให้บริการ มีความรู้ ความเข้าใจในสิ่งที่ให้บริการ จึงจะสามารถปฏิบัติหน้าที่ให้ประสบความสำเร็จได้ 3) ด้านการพัฒนาตนเอง ครูเราต้องไม่หยุดนิ่ง แสวงหาความรู้ใหม่ ๆ อยู่เสมอ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันทุกครั้งที่มีโอกาส เพราะครูจะล้าสมัยไม่ได้ 4) ด้านการทำงานเป็นทีม การทำงานเป็นทีมมีความสำคัญต่อประสิทธิภาพของสถานศึกษา จึงต้องแบ่งงานให้เหมาะสมตามความถนัด ตามความสามารถของสมาชิกในทีม สนับสนุนให้ทุกคนแสดงบทบาทของตนเอง ให้กำลังใจซึ่งกันและกัน รวมทั้งให้สมาชิกในทีมมีการช่วยเหลือกัน 5) ด้านการออกแบบการเรียนรู้ ครูจะต้องวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ และตัวชี้วัดชั้นปี ให้ตรงตามจุดประสงค์ของการเรียนรู้ 6) ด้านการพัฒนาผู้เรียน เป็นสิ่งสำคัญที่ครูทุกคนจะต้องรู้จักผู้เรียนเป็นรายบุคคลว่าแต่ละคนควรพัฒนาจุดใด แล้วออกแบบการจัดการเรียนรู้ให้ตรงจุด 7) ด้านการบริหารจัดการชั้นเรียน ครูควรจัดบรรยากาศให้น่าสนใจ ซึ่งจะส่งผลให้การทำงานบรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ

สำหรับปัจจัยที่สนับสนุนการปฏิบัติงานตามสมรรถนะของข้าราชการครู พบว่า ครูจะปฏิบัติงานตามสมรรถนะของครูได้จะต้องได้รับการสนับสนุนให้มีความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์จากการทำงาน การได้รับขวัญกำลังใจ การได้รับการยอมรับจากสังคม

ปัญหาหรืออุปสรรคต่อการปฏิบัติงานตามสมรรถนะของข้าราชการครู พบว่า ปัญหา เกิดจากขาดการพัฒนาในด้านความรู้ ความสามารถในการปฏิบัติหน้าที่ ไม่มีระบบการบริหารจัดการที่ดี ขาดการวางแผน และการจัดการองค์กร ขาดการเสริมสร้างขวัญ กำลังใจ ความก้าวหน้าในวิชาชีพ และเกิดจากภาวะผู้นำของผู้บริหาร

ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ เกี่ยวกับการพัฒนาสมรรถนะของครู พบว่า ครูจะพัฒนาสมรรถนะได้ต้องมีปัจจัยสนับสนุน เช่น การอบรมอย่างสม่ำเสมอ ส่งเสริมให้ครูได้รับการพัฒนาด้านการออกแบบการเรียนรู้ที่หลากหลาย รวมถึงได้เรียนรู้เทคนิคการสอนที่ใหม่ ๆ จากการไปศึกษาดูงาน การได้เรียนรู้การปฏิบัติที่เป็นเลิศ ของเพื่อนครูในด้านต่าง ๆ ส่งเสริมให้ครูบูรณาการการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น การมีส่วนร่วมของท้องถิ่นและชุมชน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1. จากผลการวิจัยครั้งนี้ ได้แบบตรวจสอบการปฏิบัติงานของตนเองตามสมรรถนะของข้าราชการครูทุกด้าน เพื่อให้ผู้บริหารโรงเรียนและผู้บริหารเขตพื้นที่นำไปใช้ประเมินประสิทธิภาพและตรวจสอบติดตามการปฏิบัติงานของข้าราชการครูในสถานศึกษาของตนเอง เพื่อเป็นข้อมูลในการพัฒนาคุณภาพของครูในโรงเรียนแต่ละแห่ง รวมทั้งใช้แบบตรวจสอบการปฏิบัติงานตามสมรรถนะของข้าราชการครูเพื่อเป็นเครื่องมือในการสารสนเทศในการดำเนินกิจกรรมหรือพัฒนาคุณภาพของครูให้ตรงจุด ก็จะได้หาแนวทางหรือวางแผนในการพัฒนาคุณภาพของข้าราชการครูของสถานศึกษาแห่งนั้น ๆ และสามารถนำการตรวจสอบการปฏิบัติงานตามสมรรถนะของข้าราชการครูที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นไปปรับเปลี่ยนจุดตรวจสอบและข้อรายการต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับบริบทของแต่ละสถานศึกษาที่จะนำไปใช้จะช่วยทำให้การพัฒนางานหรือองค์กรมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล รวมถึงการส่งเสริมครูรุ่นใหม่ให้โอกาสในการทำงานหลากหลายขึ้น

2. จากผลการจำแนกภูมิหลัง พบว่า ประสบการณ์ในการทำงานนั้นส่งผลต่อการปฏิบัติงานตามสมรรถนะของข้าราชการครู ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ มีจัดประชุมสัมมนา และอบรมให้ทั่วถึง เพื่อให้ครูมีความรู้ และมีทักษะในการปฏิบัติงานตามสมรรถนะของข้าราชการครูมากขึ้น

3. จากผลการวิจัยพบว่า ถึงแม้ว่าน้ำหนักความสำคัญขององค์ประกอบแต่ละด้านจะไม่เท่ากัน แต่น้ำหนักองค์ประกอบก็มีความแตกต่างกันไม่มากนัก แสดงให้เห็นว่าองค์ประกอบต่าง ๆ ที่แสดงถึงสมรรถนะครู มีความสัมพันธ์กัน ซึ่ง ครู หรือผู้ที่เกี่ยวข้องในการประเมินและพัฒนาครูควรให้ความสำคัญกับองค์ประกอบทุกด้าน ไม่ควรให้ความสำคัญกับด้านใดด้านหนึ่งเท่านั้น

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยทำการศึกษากับครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 ยังไม่ครอบคลุมไปยังประชากรครูในโรงเรียนสังกัดอื่น ดังนั้นจึงควรนำองค์ประกอบที่ได้ไปศึกษากับกลุ่มตัวอย่างอื่น ด้วย อีกทั้งควรได้มีการทำวิจัยโดยใช้โมเดลองค์ประกอบสมรรถนะหลักของครูนี้กับโรงเรียนในระดับอื่น ๆ เช่น ระดับมัธยมศึกษา เพื่อเปรียบเทียบว่าผลการวิจัยมีความแตกต่างกันหรือสอดคล้องกันเพียงใด

2. ควรศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนกับสมรรถนะหลักของครู เพื่อใช้ประกอบการประเมินผลการปฏิบัติงาน

3. เนื่องจากสมการทำนายกลุ่มที่มีสมรรถนะหลักสูง ได้ร้อยละ 93.4 และสามารถทำนายกลุ่มที่มีสมรรถนะหลักต่ำได้ร้อยละ 6.8 แต่หากดูในภาพรวมจะเห็นได้ว่าตัวแบบนี้จำแนกได้ถูกต้องร้อยละ 59.7 แสดงว่ายังมีตัวแปรอื่น ๆ ที่มีความสำคัญซึ่งผู้วิจัยไม่ได้นำมาศึกษา ดังนั้นน่าจะศึกษาเพิ่มเติมอีก โดยเพิ่มตัวแปรอื่นที่คาดว่าจะมีความสำคัญมากเข้าไป เช่น ทักษะจิต แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ความมุ่งมั่นในการทำงาน การรับรู้ความสามารถของตนเอง ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นต้น

4. ควรใช้วิจัยเชิงปริมาณเพื่อศึกษาสมรรถนะของครูให้ครอบคลุมแบบ 360 องศา

5. ควรใช้การวิเคราะห์ถดถอยโลจิสติกส์ ในการศึกษาเรื่องอื่น ๆ

บรรณานุกรม

กานสินีต์ ปิติสุข. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริการที่ดีของบุคลากรทางการศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

กรุงเทพมหานคร. ปรินญาณิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2550.

เกสร ภูมาใหม่. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการปฏิบัติการวิจัยในชั้นเรียนของครูผู้สอนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เขต

พื้นที่การศึกษาพะเยา เขต 1. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2549.

เขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 3, สำนักงาน. แผนปฏิบัติราชการประจำปีงบประมาณ 2553. อุบลราชธานี

: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 3, 2553.

คณะกรรมการการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, สำนักงาน. รายงานการประเมินคุณภาพนักเรียนระดับการศึกษาขั้น

พื้นฐาน เพื่อการประกันคุณภาพ ปีการศึกษา 2553. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการ

การศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2553.

คณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, สำนักงานคู่มือสมรรถนะข้าราชการพลเรือนไทย. กรุงเทพฯ : พิธีพลีพวง,

2548.

คณะกรรมการพัฒนาระบบข้าราชการไทย, สำนักงาน. แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบข้าราชการไทย (พ.ศ.

2551-2555). (ออนไลน์) ม.ป.ป. (สืบค้นเมื่อ 6 พฤษภาคม 2554) จาก

<http://www.opdc.go.th/special.php?spc_id=4&content_id=1775>

- จริยา ฉายศรี. การจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ ระดับประถมศึกษา. สารนิพนธ์
การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2550.
- ชุลีพร ใช้ปัญญา. สมรรถนะของครูผู้สอนที่สอนระดับประถมศึกษาโรงเรียนประถมศึกษา ในกรุงเทพมหานคร.
ปริญญาานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2550.
- เขาวนิ นาโควงศ์. สมรรถนะการปฏิบัติงานของครูผู้สอนในโรงเรียนการศึกษาพิเศษ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการ
การศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2551.
- นงลักษณ์ วิรัชชัย. โมเดลลิสรล : สถิติวิเคราะห์สำหรับการวิจัย. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, 2542.
- ณัฏฐกรณ์ หลาวทอง. การพัฒนามาตรสำนึกสากลตามบริบทของสังคมวัฒนธรรมไทย. วิทยานิพนธ์ดุษฎี
บัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544.
- มณฑาทิพย์ สุรินทร์อากรณ์. สมรรถนะของอาจารย์พยาบาลในวิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข.
วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2549.
- รวีวรรณ เผ่ากัณหา. สมรรถนะทางการบริหารของผู้บริหารระดับภาควิชา สาขาวิชาพยาบาลศาสตร์
มหาวิทยาลัยของรัฐ. วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2548.
- รัตนภรณ์ นูรี. สมรรถนะในการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนหลักสูตรสองภาษาโรงเรียนในเครือ สารสาสน์.
วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2550.
- เลขาธิการสภาการศึกษา, สำนักงาน. ข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552 - 2561).
กรุงเทพฯ : พริกหวานกราฟฟิค, 2553..
- วัยวุฒิ อยู่ในศีล. การศึกษาการพัฒนาหลักสูตรเทคโนโลยีสารสนเทศตามพระราชดำริ สมเด็จพระเทพ
รัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตพื้นที่
การศึกษาจังหวัดนครนายก. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540.
- วาสนา แสงงาม. สมรรถนะการสอนที่สัมพันธ์กับประสิทธิภาพการสอนของครูคณิตศาสตร์ ช่วงชั้นที่ 3 – 4.
วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2552.
- ศุภชัย ยาวะประภาส. การบริหารงานบุคคลภาครัฐไทย กระแสใหม่และสิ่งท้าทาย. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ :
จุดทอง, 2548.
- สุนทรพจน์ ดำรงพานิช. โปรแกรม Mplus กับการวิเคราะห์ข้อมูลทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์.
มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2554
- อภิญา หาระ. ความคิดเห็นของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของครูธุรกิจ
สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 5. สารนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ, 2544.
- อมรา นาวารวงศ์. ปัจจัยที่สัมพันธ์กับการผลิตงานวิจัยของอาจารย์วิทยาลัยพยาบาลในเขตภาคเหนือ.
วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2538.